

MES UŽ ORIGINALIAS NATAS!

NATŲ
KNYGYNAS

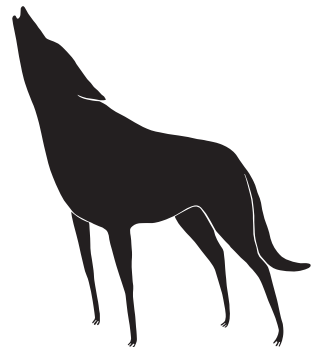
LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

LIETUVOS
KULTŪROS
TARYBA

NATŲ
KNYGYNAS

MUZIKOS KŪRINIŲ NATŲ TEISINĖ APSAUGA LIETUVOJE

Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas (ATGT) garantuoja teisinę apsaugą tiems kūriniais, kurie yra originalūs kūrybinės veiklos rezultatai literatūros, mokslo ar meno srityse, nepaisant jų meninės vertės, išraiškos būdo ar formos.

Muzikinių kūrinių natos yra saugomi autorių teisių objektai. Natos – tai muzikos kūrinių grafinė išraiškos forma, todėl tik

muzikos kūrinio autorius (arba kitas teisių turėtojas) turi teisę nuspręsti ne tik leisti arba uždrausti viešai atlikti muzikos kūrinį, tačiau ir jį atgaminti bet kokia – taip pat ir natų forma.

Muzikos kūrinio natos gali būti saugomos tiek kaip muzikinis tekstas (muzikos kūrinys), tiek kaip natų leidimas, kurio autorių turtinės teisės gali priklausyti leidėjui.

Muzikos kūrinių natų autorystė

Muzikos kūrinių natų autoriais gali būti tik jas sukūrę fiziniai asmenys (pvz. kompozitorius, aranžuotojas, libreto autorius ir pan.), tačiau autorių turtinės teisės – teisę gauti finansinę naudą už kūrinių panaudojimą gali gauti ir kiti fiziniai ar juridiniai asmenys, kuriems priklauso tokios teisės (pvz. leidyklos).

Muzikos kūrinio autoriui ir muzikos kūrinio natų autoriui gali būti skirtingi asmenys. Muzikos kūrinio natas kurti ir jas atgaminti kiti asmenys gali tik turėdami muzikos kūrinio autoriaus sutikimą.

Pavyzdys: Iš klausos viešai atliekamos muzikinės improvizacijos natas užrašęs asmuo netaps muzikos kūrinio autoriumi, tačiau jis, nepažeidžiant autorių teisių į kūrinių, kurių pagrindu buvo sukurtos natos (t.y. turėdamas muzikos kūrinio autoriaus sutikimą šiai veiklai), bus naujai sukurtų natų redakcijos (arba aranžuotės) autoriumi.

Autorių teisių turinys

Kūrinių autorių teisės skirstomos į **autorių asmenines neturtines teisės ir autorių turtinės teisės.**

Autorių asmeninės neturtinės teisės apima tokias autoriaus teisės:

1. autorystės teisę – teisę reikalauti pripažinti kūrinio autorystę aiškiai nurodant autoriaus vardą ant visų išleidžiamo kūrinio egzempliorių, taip pat kitu įmanomu būdu viešai atliekant kūrinį;

2. teisę į autoriaus vardą – teisę reikalauti, kad bet kokių būdu naudojant kūrinį būtų nurodomas arba nebūtų nurodomas autoriaus vardas, arba būtų nurodomas autoriaus pseudonimas;

3. teisę į kūrinio neliečiamybę – teisę prieštarauti dėl kūrinio ar jo pavadinimo bet kokio iškreipimo ar kitokio pakeitimo, taip pat dėl bet kokio kito kėsینimosi į kūrinį, galinčio pažeisti autoriaus garbę ar reputaciją.

Muzikos kūrinio natų autorių asmeninės neturtinės teisės atsiranda sukūrus kūrinį ir priklauso tik autoriui, kuriuo gali būti tiek kompozitorius, tiek bet kuris kitas fizinis asmuo sukūręs naują muzikos kūrinio redakciją ar aranžuotę. **Autorių asmeninės neturtinės teisės nėra perleidžiamos.**

Autorių turtinės teisės sudaro sąlygas kūrinio autoriui gauti finansinę naudą už kūrinio panaudojimą. Natų atveju šios teisės gali priklausyti kompozitoriui, leidėjui ar bet kuriam kitam fiziniam ar juridiniam asmeniui, įgijusiam tokias teises.

Muzikos kūrinio autorius turi išimtinės teisės leisti arba uždrausti šiuos veiksmus:

1. atgaminti kūrinį bet kokia forma ar būdu;
2. išleisti kūrinį;
4. adaptuoti ar kitaip perdirbti kūrinį;

5. platinti kūrinio originalą ar jo kopijas perduodant;

6. viešai rodyti kūrinio originalą ar kopijas;

7. viešai atlikti kūrinį bet kokiais būdais ir priemonėmis;

8. viešai skelbti kūrinį, įskaitant jo padarymą viešai prieinamu internete.

Jeigu muzikos kūrinio natas sukuria darbuotojas, atlikdamas tarnybines pareigas arba darbo funkcijas, turtinės autorių teisės priklauso darbdaviui, nebent darbo sutartyje numatyta kitaip.

Svarbu: įsigijus muzikos kūrinio natas, autorių turtinės teisės tiek į natas, tiek į patį muzikos kūrinį nėra perduodamos, todėl muzikos kūrinio natas įsigijęs asmuo neįgyja teisės viešai atlikti kūrinį, atgaminti natas ir pan.

Autorių teisių į muzikos kūrinių natas galiojimo terminai

Autorių asmeninės **neturtinės teisės** (autorystės teisė, teisė į vardą) **saugomos neterminuotai**.

Autorių **turtinės teisės** galioja visą autoriaus gyvenimą ir **70 metų po autoriaus mirties**, neatsižvelgiant į kūrinio teisėto padarymo

viešai prieinamą datą.

Jeigu kūrinį sukūrė keli autoriai, autorių turtinės teisės galioja **visą bendraautorių gyvenimą ir 70 metų po paskutinio bendraautorio mirties**.

Svarbu: Muzikos kūrinių natų autorių turtinių teisių apsauga (pvz. draudimas platinti, išleisti, atgaminti (pvz. kopijuoti) natas ir pan.) galioja visą autoriaus gyvenimą ir 70 metų po autoriaus mirties. Tuo tarpu prievolė nurodyti muzikos kūrinio natų autorių (autorių asmeninės neturtinės teisės) galioja neterminuotai.

Išversti, adaptuoti ar kitaip perdirbti kūrinių, kurie sukurti ir objektyvia forma išreikšti

nepažeidžiant originalaus kūrinio autorių teisių, saugomi kaip savarankiški kūriniai.

Pavyzdys: Po M. K. Čiurlionio (1875–1911) mirties praėjo jau daugiau negu 70 metų, todėl autorių turtinės teisės į jo kūrinius nėra saugomos, visi gali laisvai naudoti jo muzikinius kūrinius, daryti jo originalių kūrinių ir natų kopijas. Vis tik naujos M. K. Čiurlionio kūrinių aranžuotės ir partitūros taip pat naujai išleisti natų rinkiniai su M. K. Čiurlionio kūryba pagal Autorių ir gretutinių teisių įstatymą yra saugomi visą naujų kūrinių autorių gyvenimą ir 70 metų po jų mirties. Bet koks jų atgaminimas galimas tik turint autorių ar autorių turtinių teisių turėtojų (pvz. leidyklų) sutikimą.

Fizinis arba juridinis asmuo, **pirmą kartą teisėtai išleidęs ar kitaip teisėtai viešai paskelbęs anksčiau neišleistą kūrinį**, pasibaigus jo autorių teisių galiojimo terminui įgyja **25 metams** po kūrinio pirmojo teisėto išleidimo ar viešo paskelbimo datos **išimtinės tur-**

tines teises į kūrinį. Tai aktualu, jeigu turima iki tol nepublikuotus natų rankraščius, kurių autorių turtinių teisių apsauga yra pasibaigusi. Tokiu atveju bet kuris fizinis ar juridinis asmuo gali tokius kūrinius išleisti ir 25 metus naudotis autorių turtinių teisių apsauga.

Pavyzdys: pirmasis išleidęs dar neišleistų žymaus lietuvių kompozitoriaus J. Naujalio (1869–1934) muzikos kūrinių natas asmuo (tiek fizinis, tiek juridinis), nepaisant to, kad nuo autoriaus mirties yra praėję daugiau negu 70 metų, įgytų išimtinės autorių turtines teises į kūrinį 25 metams ir turėtų teisę kitiems asmenims uždrausti išleisti ar bet kokia forma ir būdu atgaminti išleistą kūrinį.

Muzikos kūrinio natų kopijavimas

Bendroji taisyklė: Muzikos kūrinių natų atgaminimas – kopijos padarymas bet koku būdu ir forma, įskaitant elektroninę formą, be autoriaus ar teisių turėtojo (pvz. leidyklos) sutikimo yra neteisėtas.

Lyginant su kitais kūriniais (pvz. literatūros kūriniais) muzikinių kūrinių natoms ATGTJ taikoma didesnė teisinė apsauga, nes **įstatymas asmeninėms reikmėms neleidžia kopijuoti net ir nedidelių muzikinio kūrinio natų dalių**. Toks atgaminimo draudimas apima visas įmanomas formas: skanuojant, fotografuojant, dauginant reprografijos būdu ir kt.

Natas kopijuoti leidžiama ir tam nereikia jokio leidimo, jeigu pasibaigė ATGTJ nustatytas autorių turtinių teisių apsaugos terminas - t.y. praėjo daugiau kaip 70 metų po autoriaus mirties arba praėjo 25 metai po kūrinio pirmojo teisėto išleidimo ar viešo paskelbimo

datos, pasibaigus autorių teisių galiojimo terminui.

Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatyme taip pat nustatyta turtinių autorių teisių į kolektyvinį kūrinį (pvz. natų rinkinius, muzikos vadovėlius ir pan.) apsauga. Tokių kūrinių autorių turtinės teisės priklauso fiziniam arba juridiniam asmeniui, kurio iniciatyva ir kuriam vadovaujant kūrinys buvo sukurtas. Išleidus muzikos kūrinį, kuriems nėra taikoma turtinių teisių apsauga (pvz. po autoriaus mirties praėjo daugiau negu 70 metų) bus saugomos natų rinkinių autorių turtinės teisės, todėl tokių rinkinių ar jų dalių kopijavimas draudžiamas.

Svarbu: ATGTJ nedraudžia asmeniui pačiam perrašyti natas ranka ar kompiuterinėmis priemonėmis ir jas naudoti asmeninėms reikmėms, tačiau leidžiama tik perrašyti, bet ne kopijuoti. Natų perrašymas nesuteikia teisės jas kopijuoti ir platinti.

ATGTJ numatytos išimty, leidžiančios be kūrinio autoriaus ar kito šio kūrinio autorių teisių subjekto leidimo ir be autorinio atlyginimo, atgaminti muzikos kūrinio natas:

1. kaip citatą (pvz., kritikos ar apžvalgos tikslais) kitame kūrinyje, jeigu toks panaudojimas atitinka citavimo reikalavimus;
2. nekomerciniais mokymo, formaliojo ir ne-

formaliojo švietimo ir mokslinių tyrimų tikslais nedidelių teisėtai išleistų ar viešai paskelbtų muzikos kūrinių natas ir trumpas teisėtai išleistų ar viešai paskelbtų muzikos kūrinių dalis;

3. bibliotekų, mokyimo įstaigų, muziejų, archyvų fondams ir kolekcijoms išsaugoti;
4. informacijos tikslais;
5. religinių apeigų metu ir kt.

Muzikos kūrinių natų naudojimo ypatumai

Svarbu: Dėl natoms taikomos autorių teisių apsaugos, kūrinius galima atlikti tik iš originalių muzikos kūrinių natų, bet ne jų kopijų.

Įsigytas teisėtai išleistas kūrinių natas galima perleisti. Draudžiama perleisti natų, kurioms taikoma teisinė apsauga kopijas.

Muzikos kūrinių natų turėjimas, pats savaime nesuteikia teisės viešai atlikti kūrinių (išskyrus ATGTĮ numatytas išimtis mokymosi, mokslinių tyrimų, informacijos ir kt. tikslais), todėl,

norint pasinaudoti kūriniu reikia:

1. sudaryti autorinę sutartį su autoriumi ar jo teisių perėmėju arba
2. sudaryti licencinę sutartį su kolektyvinio autorių teisių administravimo organizacija.

Pavyzdys: Įsigijus muzikos kūrinių, kurių turtinės teisės yra saugomos, natas ir norint muzikos kūrinius atlikti viešai (pvz. koncertuose), būtina gauti autoriaus sutikimą, sudaryti autorinę sutartį arba įsigyti iš turtinių autorių teisių turėtojo, kuriuo gali būti kolektyvinio autorių administravimo subjektas (pvz. asociacija LATGA) licenciją.

Muzikos kūrinių natų apsauga internete

Internetu galima rasti ne tik muzikos kūrinių natų, kurių autorių turtinių teisių apsauga pasibaigusi, tačiau ir visiškai naujų. Vien Petrucci muzikos bibliotekoje galima rasti daugiau negu 130 tūkstančių skirtingų muzikos kūrinių natų. Kiekvienas autorius turi teisę pats nuspręsti, kaip gali būti naudojamas jo kūriny, taip pat ir sudaryti sąlygas internete

kūriniu naudotis neatlygintinai. Vis tik tai jokiū būdu nereiškia, kad autorius vartotojams taip pat perleidžia ir visas autorių turtines teises į kūrinių. Dažniausiai autorius turi teisę viešai internete paskelbtomis legaliomis muzikinių kūrinių natomis naudotis tik edukaciniais tikslais, tačiau jokiū būdu ne platinti ar viešai atlikti kūrinių.

Svarbu: Autorinė sutartis dėl turtinių teisių perdavimo, autorinė licencinė sutartis ir autorinė kūrinių užsakymo sutartis sudaromos raštu. Jeigu tokia sutartis nebuvo sudaryta raštu, vadinasi autorių turtinės teisės į kūrinių nebuvo perleistos ir asmuo tomis teisėmis neturi teisės naudotis.

Muzikos kūrinių natoms internete taikomi tokie patys bendrieji autorių teisių apsaugos

principai, kaip ir išleistoms spausdintine forma.

Atsakomybė už neteisėtą muzikos kūrinių natų naudojimą (autorių teisių pažeidimus)

Už autorių teisių pažeidimus gali būti taikoma tiek administracinė, tiek civilinė atsakomybė. Išimtiniais atvejais už autorių teisių pažeidimus, gali būti taikoma ir baudžiamoji atsakomybė.

Svarbu: Vadovaujantis Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 122 str. už neteisėtą muzikos kūrinių natų atgaminimą, viešą paskelbimą, kitokį panaudojimą bet kokiais būdais ir priemonėmis nekomerciniais tikslais, taip pat natų neteisėtų kopijų platinimą, gabenimą ar laikymą komerciniais tikslais gali būti taikoma baudą nuo dviejų šimtų aštuoniasdešimt iki šešių šimtų eurų. Pakartotinai padaryti tokio pobūdžio nusižengimai, gali užtraukti baudą nuo šešių šimtų iki aštuonių šimtų penkiasdešimt eurų.

Natų autorius (ar kitas autorių turtinių teisių turėtojas) teisę reikalauti:

1. pripažinti teises;
2. įpareigoti nutraukti neteisėtus veiksmus;
3. uždrausti atlikti veiksmus, dėl kurių gali būti realiai pažeistos teisės arba atsirasti žala;
4. atkurti pažeistas asmenines neturtines teises

(įpareigoti padaryti reikiamus taisymus, apie pažeidimą paskelbti spaudoje ar kitokiu būdu);

5. išieškoti atlyginimą už neteisėtą naudojimąsi kūriniu, gretutinių teisių ar sui generis teisių objektu;
6. atlyginti turtinę žalą, įskaitant negautas pajamas ir kitas turėtas išlaidas ir neturtinę žalą;
7. sumokėti kompensaciją.

Svarbu: Asmeniui, pažeidusiam muzikos kūrinių natų autoriaus ar teisių turėtojo autorių turtines teises, gali būti taikomos ne tik administracinio poveikio priemonės (bauda), tačiau ir civilinė atsakomybė - autorius ar turtinių teisių turėtojas turi teisę reikalauti žalos, padarytos dėl neteisėto kūrinių naudojimo (pvz. atgaminimo bet kokia forma ir būdu) atlyginimo.

Projekto kuratoriai:
Vygintas Gasparavičius
Eugenijus Butvydas
Orinta Budnikaitė
Jolanta Kundrotaitė

Leidinio sudarytojas:
dr. Andrius Juškys

Spausdino:
UAB „Baltijos kopija“

Kontaktai:

Viešoji įstaiga Natų knygynas
Totorių g. 20, LT-01121 Vilnius
El. paštas: info@natos.lt
Tel.: +370 5 249 6171

www.natos.lt